

9. Машковська Л. В., Авраменко О. О. Туризм та туристична діяльність як економіко-правове явище. *Право і суспільство. Науковий журнал. Дніпро*. 2022 № 6 С. 307–311.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-526-6-12>

**LEGAL REGULATION OF STATE SUPPORT OF SMALL
AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN UKRAINE:
CHALLENGES AND PROSPECTS**

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ
МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Yakovenkov S. S.

*Postgraduate Student
Private Higher Education
Establishment "European University"
Kyiv, Ukraine*

Яковенков С. С.

*аспірант
Приватний вищий навчальний заклад
«Європейський університет»
м. Київ, Україна*

З початком повномасштабної війни та активних бойових дій на території України, усі сфери економіки зазнали значного негативного впливу, зокрема і суб'єкти малого та середнього підприємництва. Перед урядом постало непросте завдання не тільки мінімізувати негативний вплив війни на бізнес, а й активно сприяти його розвитку через реформування політик, податкове стимулювання та забезпечення доступного кредитування. Такі заходи мають на меті не тільки підтримку існуючих підприємств, але й стимулювання заснування нових, що підтверджується позитивною динамікою реєстрації ФОПів в період війни.

Враховуючи, що малий бізнес є основою розвитку економічних відносин та забезпеченням стабільності регіонів, його державна підтримка в умовах кризи стає критичним завданням для забезпечення соціально-економічної стабільності країни. Перспективи розвитку включають не лише зміцнення фінансової підтримки, а й поглиблення реформ у бюджетній та податковій політиці, що має стати пріоритетом

уряду для відновлення та розвитку малого і середнього бізнесу в Україні.

Закон України від 22 березня 2012 року № 4618-VI "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва" [1] визначає основні засади державної підтримки, яка включає фінансову, інформаційну, та консультаційну підтримку, зокрема в сферах інновацій та експорту. Однак, попри значні законодавчі ініціативи, бізнес стикається з рядом викликів, які стримують його розвиток.

Закон № 1555-VII від 1 липня 2014 року "Про державну допомогу суб'єктам господарювання" розширює рамки підтримки, пропонуючи субсидії, гранти, податкові пільги, та інші фінансові інструменти для зменшення фінансового тягаря на підприємства [2]. Ці заходи мають на меті полегшити доступ до фінансування та стимулювати розвиток господарської активності.

Проте, існує нагальна потреба у подальшій оптимізації законодавчих ініціатив та підвищенні ефективності існуючих програм. Наприклад, програма релокації українських виробництв, зокрема постанова № 305 від 17 березня 2022 року, забезпечує критично важливу підтримку для бізнесу, який змушений переміщувати свою діяльність з зони бойових дій.

За інформацією Міністерства економіки, у перші місяці війни економіка України втратила значну частину своєї потужності. Відповідно до оцінок, збитки від війни оцінюються в сотні мільярдів доларів. В таких умовах, державна підтримка малого підприємництва, включно з податковими послабленнями та програмами релокації, є вирішальною для забезпечення виживання бізнесу та його можливості адаптуватися до змінених умов.

Ініціативи такі як зниження регуляторних бар'єрів, спрощення процедур реєстрації та ведення бізнесу, і зокрема програма «5–7–9%», яка спрямована на підтримку доступного кредитування, відіграють ключову роль у відновленні економічної активності. Зусилля уряду спрямовані на те, щоб не тільки врятувати існуючий бізнес, але й стимулювати його розвиток і розширення, що є основою для економічного відродження країни після завершення війни [3].

Окрім того, ініціативи як «Робота», впроваджена постановою № 738 від 21 червня 2022 року, демонструють зусилля уряду щодо стимуляції підприємницької активності та забезпечення фінансової підтримки через мікрогранти і розвиток різних галузей. Такі програми сприяють не лише економічному відродженню, а й соціальній адаптації, забезпечуючи нові можливості для українців.

Зауважимо, що формування ефективних механізмів взаємодії між державою та бізнесом, особливо в умовах воєнного стану, є пріоритетом, що відображено в створенні Ради з питань підтримки підприємництва за указом Президента № 30/2024 від 26 січня 2024 року [4]. Роль таких органів у координації державних та приватних ініціатив, аналізі проблемних питань та формуванні стратегій є критичною для забезпечення стійкого розвитку економіки.

За словами Т. Мельника, пріоритетні заходи для економіки в умовах воєнного стану повинні включати реформи державного регулювання та стабілізацію бізнес-клімату. Це вимагає від уряду знаходження балансу між необхідністю швидкого реагування на кризові явища та потребою у довгострокових інвестиціях в стабільність і розвиток МСБ.

Ю. Костенко акцентує увагу на податковому стимулюванні як на одному з основних інструментів підтримки МСБ [5]. Податкові пільги, які були запроваджені під час воєнного стану, мають на меті зниження фінансового навантаження на малі підприємства, що сприяє їхньому виживанню та подальшому розвитку.

С. Бортнік підкреслює, що МСБ виконує надзвичайно важливі соціальні функції, включаючи створення робочих місць, зменшення рівня безробіття, формування середнього класу, та забезпечення доходів для населення. Забезпечення стабільності цього сектору є ключовим для збереження соціальної рівноваги в державі [6].

Сучасні умови вимагають від українського уряду не тільки зберігати, але й адаптувати програми підтримки МСБ до воєнних реалій. Наприклад, програма релокації виробництва, яка спрямована на переміщення бізнесу з районів активних бойових дій, показує, як адаптивність політики може сприяти економічній стабільності.

З іншого боку, існуючі програми як «Робота та програма «5–7–9%» показують, що уряд зосереджений на стимулюванні розвитку МСБ через гранти та кредити під знижені відсоткові ставки. Проте, виклик полягає у забезпеченні рівного доступу до цих ресурсів для всіх підприємців, а також у моніторингу ефективності використання державних коштів.

Враховуючи це, перспективи розвитку малого та середнього бізнесу в Україні залежать від подальшої адаптації державної підтримки до сучасних викликів, оптимізації регуляторного середовища, та інтеграції міжнародного досвіду в українську практику. Належне реагування на ці виклики дозволить максимізувати потенціал малого

та середнього бізнесу як локомотиву економічного зростання та інноваційного розвитку.

Отже, правове регулювання державної підтримки малого та середнього бізнесу в Україні виявляється вирішальним для забезпечення стійкості та адаптивності національної економіки. Значення такої підтримки особливо зросло в умовах воєнного стану, де необхідність у релокації підприємств, податкових послабленнях, і доступному кредитуванні стала актуальною як ніколи. Подальша оптимізація законодавчих ініціатив та підвищення ефективності програм державної підтримки має стати пріоритетом для забезпечення економічного відродження та розвитку. Заходи, такі як програма «5–7–9%» та інші ініціативи, спрямовані на підтримку бізнесу в умовах кризи, є кроками до відновлення та зміцнення економічної стабільності України, що підкреслює важливість адаптації та гнучкості у формуванні відповідних політик.

Література:

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>
2. Про державну допомогу суб'єктам господарювання Закон України від 01.07.2014 № 1555-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text>
3. Програма релокації бізнесу – дієвий інструмент створення надійного економічного тилу, – в цьому переконаний Голова Комітету з питань бюджету Юрій Арістов <https://www.rada.gov.ua/print/223016.html>
4. Деякі питання надання грантів бізнесу Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Заява від 21.06.2022 № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text>
5. Костенко Ю. О. Податкове стимулювання суб'єктів малого підприємництва в умовах воєнного стану. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Випуск 6 (46). С. 101–105.
6. Бортнік С. Функціонування малого і середнього підприємництва в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. 36. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-46>